

Dziecko z ryzykiem dysleksji

Ryzyko dysleksji - co oznacza?

- ▶ to zagrożenie wystąpienia trudności w czytaniu i pisaniu o specyficznym charakterze. Termin ten dotyczy dzieci w wieku przedszkolnym (gdy nie wykazują gotowości szkolnej w zakresie czytania i pisania) oraz do pierwszego etapu edukacyjnego (gdy rozwój dziecka jest nieharmonijny z powodu opóźnień rozwoju funkcji percepcyjno - motorycznych uczestniczących w czytaniu i pisaniu).

- ▶ Termin ten stosuje się również w odniesieniu do uczniów, którzy napotykają na pierwsze, lecz nasilone, trudności w nauce - **pomimo inteligencji w normie, dobrze funkcjonujących narządów zmysłu, właściwej opieki wychowawczej i dydaktycznej w domu oraz w szkole.**

Dysleksja rozwojowa może występować w formie trudności o węższym zakresie:

- ▶ **Dysleksja** - specyficzne trudności w nauce czytania;
- ▶ **Dysortografia** - specyficzne trudności w opanowaniu poprawnej pisowni (w tym błędy ortograficzne);
- ▶ **Dysgrafia** - specyficzne trudności w opanowaniu właściwego poziomu graficznego pisma.

**Symptomy ryzyka dysleksji
i dysleksji
na poszczególnych etapach
rozwoju dziecka**

Wiek niemowlęcy i poniemowlęcy:

- ▶ opóźnienie w rozwoju mowy: dziecko później niż rówieśnicy wypowiada pierwsze słowa, zdania proste i złożone,
- ▶ opóźnienia w rozwoju ruchowym (np. dziecko mało raczkuje, późno zaczyna chodzić i biegać, jest mało zręczne manualnie i nieporadne w samoobsłudze).

Wiek przedszkolny (3 - 5 lat):

- ▶ mała sprawność ruchowa całego ciała (trudności z utrzymaniem równowagi, niezdarne ruchy, trudności w nauce jazdy na rowerku trójkołowym czy hulajnodze),
- ▶ mała sprawność ruchowa rąk: trudności z samoobsługą (zapinanie guzików, sznurowanie butów), zabawami manipulacyjnymi (np. nawlekanie koralików), nieprawidłowy chwyt pisarski,

- ▶ słaba koordynacja wzrokowo - ruchowa: trudności w budowaniu z klocków, dziecko niechętnie rysuje,
- ▶ opóźniony rozwój lateralizacji - dziecko używa na zmianę jednej lub drugiej ręki,
- ▶ zaburzenia rozwoju spostrzegania wzrokowego i pamięci wzrokowej: trudności w składaniu obrazków z części, puzzli, wykonywaniu układanek,

- ▶ opóźniony rozwój mowy: nieprawidłowa artykulacja niektórych głosek, trudności z wypowiedaniem złożonych wyrazów, budowaniem wypowiedzi, zapamiętywaniem nazw, trudności z zapamiętywaniem piosenek i wierszyków, trudności w wydzielaniu sylab ze słów, wskazywaniem rymujących się słów i tworzeniem rymowanek.

Wiek szkolny (6 - 7 lat, I klasa):

- ▶ obniżona sprawność ruchowa: dziecko słabo biega, skacze, wykazuje trudności w utrzymaniu równowagi w staniu na jednej nodze i chodzeniu po linii, rzucaniem i chwytaniem piłki,
- ▶ trudności w wykonywaniu precyzyjnych ruchów w zakresie samoobsługi (wiązanie sznurowadeł na kokardkę, używanie widelca, nożyczek),
- ▶ opóźnienie rozwoju lateralizacji - pomimo prób ustalenia ręki dominującej nadal utrzymuje się oburęczność,

- ▶ opóźnienie orientacji w schemacie ciała i przestrzeni - trudności w określaniu swoich części ciała oraz wskazywaniem kierunku na lewo i prawo od siebie,
- ▶ trudności w odtwarzaniu złożonych figur geometrycznych, rysowaniu szlaczków,
- ▶ trudności z wyróżnianiem elementów z całości oraz ich łączeniem w całość (np. budowanie konstrukcji z klocków lego, układania mozaiki według wzoru), trudności we wskazywaniu różnic i podobieństw, trudności z odróżnianiem podobnych kształtów (np. figur geometrycznych, liter **m-n-l-t-t**) lub identycznych, lecz inaczej położonych w przestrzeni (np. liter **p-b-d-g**),

- ▶ wadliwa wymowa, częste przekręcanie trudnych wyrazów, błędy gramatyczne,
- ▶ trudności z zapamiętywaniem wierszy, piosenek, więcej niż jednego polecenia w tym samym czasie; trudności z zapamiętywaniem nazw, mylenie nazw podobnych fonetycznie, trudności z zapamiętywaniem nazw uszeregowanych w serie i sekwencje (np. pory roku, nazwy dni tygodnia),
- ▶ niepoprawne stosowanie wyrażen przyimkowych opisujących relacje przestrzenne: nad - pod, za - przed, wewnątrz - zewnątrz,

- ▶ zaburzenia słuchu fonemowego (trudności w różnicowaniu głosek podobnych, np. **z-s**, **b-p**, **k-g**); trudności z wydzieleniem sylab i głosek ze słów oraz ich łączeniem, manipulowaniem strukturą fonologiczną słów (wyszukiwanie słów ukrytych w słowach, tworzeniem rymów),
- ▶ trudności w czytaniu: wolne tempo, głośkowanie bez poprawnej syntezy, przekręcanie wyrazów, trudności w rozumieniu treści,
- ▶ trudności w pisaniu: pisanie liter i cyfr zwierciadlanie, zapisywanie wyrazów od strony prawej do lewej.

Wiek szkolny (7 - 9 lat):

- ▶ mała sprawność ruchowa całego ciała: trudności w nauce jazdy na dwukołowym rowerze, wrotkach, niechęć do uczestnictwa w zabawach ruchowych, trudności w nauce układów gimnastycznych,
- ▶ obniżona sprawność ruchowa rąk: nieopanowane w pełni czynności samoobsługowe dotyczące ubierania się, mycia i jedzenia, trudności z rzucaniem do celu i chwytaniem,
- ▶ utrzymująca się oburęczność,

- ▶ trudności ze wskazywaniem prawej i lewej strony oraz określaniem położenia przedmiotów względem siebie,
- ▶ trudności w koordynacji wzrokowo - ruchowej: dziecko nieładnie i niechętnie rysuje i pisze, trudności w rozmieszczeniu pisma w liniaturze, szybka męczliwość ręki,
- ▶ trudności z zapamiętywaniem wierszy, piosenek, tabliczki mnożenia,
- ▶ wadliwa wymowa, przekręcanie złożonych wyrazów, niepoprawność gramatyczna,

- ▶ trudności w opanowaniu poprawnej pisowni związane z opóźnieniem rozwoju spostrzegania wzrokowego i pamięci wzrokowej; trudności w zapamiętaniu kształtu liter, mylenie liter podobnych (**l-t-ł**, **m-n**, **p-b**, **d-g**), popełnianie błędów podczas przepisywania tekstów,
- ▶ trudności w czytaniu: wolne tempo, głoskowanie lub sylabizowanie, słabe rozumienie tekstu,

- ▶ trudności w opanowaniu poprawnej pisowni związane z opóźnieniem rozwoju spostrzegania słuchowego dźwięków mowy oraz opóźnieniem pamięci słuchowej: mylenie liter odpowiadających głoskom podobnym fonetycznie (z-s, w-f, d-t, k-g), trudności w zapisywaniu zmiękczeń, mylenie głosek i-j, głosek nosowych ą, ę z zespołami dźwiękowymi -om, -en, opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab; nasilone trudności podczas pisania ze słuchu.

Wiek szkolny - powyżej klasy IV:

- ▶ wolne tempo czytania, niechęć do czytania,
- ▶ niepoprawna pisownia - dziecko popełnia błędy ortograficzne pomimo znajomości zasad pisowni,
- ▶ trudności z zapamiętywaniem wierszy, terminów, nazw, dat, danych, przekręcanie nazw,
- ▶ trudności z przedmiotów wymagających dobrej percepcji wzrokowej (sposrzeganie i pamięć wzrokowa): geografia, matematyka chemia,
- ▶ trudności z przedmiotów wymagających poprawnego spostrzegania i pamięci słuchowej dźwięków mowy oraz dobrego rozwoju funkcji językowych: język polski, języki obce.

Symptomy dysleksji można zauważyć na każdym etapie rozwojowym. Ich rozmiar wzrasta wraz z rozwojem dziecka oraz poszerzaniem się jego aktywności.

Diagnoza ryzyka dysleksji czy dysleksji nie opiera się na zaobserwowaniu jednego objawu. Im więcej objawów, tym ryzyko dysleksji oraz dysleksja jest bardziej prawdopodobna.

Dziecko ryzyka dysleksji nie musi stać się uczniem z dysleksją.

Dzięki znajomości symptomów wskazujących prawdopodobieństwo pojawienia się w przyszłości dysleksji rozwojowej, można wcześniej przewidywać trudności w szkole i poddawać dziecko oddziaływaniom pobudzającym rozwój poszczególnych funkcji (np. uczestniczenie w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych).

Gdzie szukać pomocy?

- ▶ Szkoła: wychowawca, pedagog szkolny, nauczyciele terapii pedagogicznej.
- ▶ Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna Nr 13,
ul. Odrowąża 75, tel. (22) 811-05-22.
- ▶ Polskie Towarzystwo Dysleksji

Źródło:

- ▶ M. Bogdanowicz (2003) *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie.*
- ▶ M. Bogdanowicz (2005) *Uczeń z dysleksją w szkole.*
- ▶ M. Bogdanowicz, M. Rożyńska, A. Adryjanek (2011), *Uczeń z dysleksją w domu.*